

'n Internasionale perspektief op leerderdisipline in skole

S.C. Steyn,* C.C. Wolhuter, I.J. Oosthuizen en J.L. van der Walt

Nagraadse Skool vir Opvoedkunde, Fakulteit Opvoedingswetenskappe, Potchefstroomse Universiteit, Potchefstroom, 2520 Suid-Afrika
smsscs@puknet.puk.ac.za

* Aan wie korrespondensie gerig moet word

An international perspective on learner discipline in schools. Experience with disciplinary problems among learners in schools in three highly developed countries (USA, Great Britain, and Australia) has shown that disciplinary problems are not unique to certain countries and, generally speaking, they can and should be managed by means of pedagogical interventions. Also the solution to learners' disciplinary problems in South African schools does not appear to lie in an emulation of the theories and practices in developed countries. These countries themselves suffer from too many internal structural problems. A possible solution for disciplinary problems in South Africa lies in a correction of this country's social-structural problems, especially those leading to poverty or exorbitant wealth. Once such problems have been eradicated, learners will feel better about themselves and their situation. This in turn may lead to a decrease in anti-social behaviour.

Inleiding en probleemstelling

Daar is toenemende kommer wêreldwyd oor die afname in dissipline in die skole, asook oor die skynbare onvermoë van gesagshouers om dissipline effektief te handhaaf. Die kommer verdiep weens die groei in die getalle van jongmense in skole en in gemeenskappe in die algemeen wat hulleself as vervreemd van die moderne samelewing beskou, en wat weens hulle afwykende gedrag deur ander gemeenskapslede as wanaangepas beskou word.

Te oordeel aan informele gesprekke met opvoeders, mededelings en berigte in die pers (vgl. Venter, 2002:8), en navorsing oor die loopbaanvoorsigte van afgestudeerde opvoedkundestudente (Geysers & Wolhuter, 2001:94), het die probleem van 'n afname in dissipline (-handhawing) ook nie skole in Suid-Afrika verbygegaan nie. Hierdie waarneming is bevestig deur 'n onlangse ondersoek (Oosthuizen, 2001) waarin verwys word na die 'ongeborgenheid' van leerders weens die dwelmiddelbruikskultuur, asook weens fisiese geweld (vgl. ook Zulu, 2001), seksuele molestering en verkragting, doodslag en onbekwame opvoeders. Die feit dat Suid-Afrika volgens Interpolsyfers (1999) al lank een van die drie lande ter wêreld is met die hoogste geweldsmisdadisyfers (Brits, 2002:6), mag onder meer hiertoe aanleiding gee. Dit is selfs moontlik dat daar reeds 'n bouse kringloop tussen dissipline-afname in skole en geweldsmisdadigheid in die gemeenskap ontstaan het.

Probleem- en doelstelling

Die afname in dissipline en dissiplinehandhawing in skole is 'n omvangryke probleem, en kan vanuit verskeie perspektiewe benader word. Omdat hierdie probleem ernstige afmetings aangeneem het in Suid-Afrikaanse skole (De Bruin, 2002:6), en omdat weë gesoek moet word om die probleem suksesvol die hoof te kan bied, is dit nodig om vas te stel wat die situasie in ander lande en onderwysstelsels is, en watter oplossings vir die probleem aldaar gevind is. Hierdie is 'n groot opgaaf, omdat daar minstens 182 onafhanklike lande in die wêreld is; die situasie in al hierdie lande kan nie in die bestek van een artikel aandag kry nie. Vir die doel van hierdie ondersoek is die probleem derhalwe soos volg geformuleer:

Hoe sien die situasie met betrekking tot die verlies van dissipline (respektiewelik handhawing van gesag) in enkele ontwikkelde lande en onderwysstelsels daar uit, en watter riglyne kan uit sodanige oorsig vir die situasie in Suid-Afrika getrek word?

Die uiteindelige doel van die ondersoek was dus om riglyne vir dissiplinehandhawing in Suid-Afrika te probeer vind.

Terreinafbakening en metode van ondersoek

In die probleemstelling in die vorige paragraaf is die ondersoeksterrein reeds afgebaken tot enkele ontwikkelde lande / onderwysstelsels. As 'n mens die lande van die wêreld breedweg in drie kategorieë indeel, naamlik ontwikkelende, opkomende en ontwikkelde lande, dan bevind Suid-Afrika hom in die kategorie van opkomende lande. Dit val, soos Egipte, Brazilië en Argentinië, nie in die kategorie van ontwikkelde

lande soos die Verenigde State van Amerika (VSA), Brittanje en Australië nie, maar is duidelik verder ontwikkel as byvoorbeeld Chad, Mauritanië of Madagaskar. Die aandag wat in hierdie artikel aan die situasies in die VSA, Australië en Brittanje gegee word is dus 'n poging om te leer by lande wat reeds verder ontwikkel is. Alhoewel hierdie lande alreë Anglofoon-lande is, en hulle kultureel taamlik homogeen is, is daar tog waarde in die vergelyking. Pogings om die dissipline-situasie in nie-Anglofone te beskryf het gefaal weens die nie-beskikbaarheid van gerapporteerde navorsing. 'n EBSCO-hostnavraag het min opgelewer oor die situasie in sodanige lande.

Verdere terreinafbakening is nodig. Die vergelykende opvoedkunde funksioneer as wetenskap volgens 'n drie-in-een-perspektief (vgl. Steyn, 2002:44-46): 'n onderwysstelsel-, 'n determinante- en 'n vergelykende perspektief. In die bespreking wat hierna volg, speel alreë hierdie perspektiewe op verweefde en implisiete wyse 'n rol. Hierdie perspektief het metodologiese implikasies: dit bied 'n drie-voudig-verweefde kyk op gegewens wat deur middel van 'n literatuur-oorsig verkry word. Op grondslag van die literatuurstudie word die volgende stappe nou hierna uitgevoer: ten eerste word die situasie in die drie geselekteerde ontwikkelde lande beskryf; daarna word gesoek na moontlike oorsake vir die dissiplineprobleme aldaar; daarna volg 'n oorsig van die maniere waarop die probleme die hoof gebied word, en ten slotte word sekere riglyne getrek vir die hantering van dissiplineprobleme in Suid-Afrika. Waar toepaslik, word sekere prinsipiële riglyne vir die hantering van die probleem geformuleer.

Leerderdisipline in drie ontwikkelde lande

Inleidend

'n Oorsig van die literatuur toon dat dissiplineprobleme so oud soos die mensdom self is, en dat hierdie probleme min of meer altyd op dieselfde wyses manifesteer in formele skole en onderrig-leersituasies. Indien 'n mens die saak vanuit 'n reformatoriese denkraamwerk bedink, is dit nie verbasend nie. Die sondeval het juis in eerste instansie weens die ongehoorsaamheid van die mens plaasgevind; daar was opstand teen gesag, die mens het sy eie kop gevolg en gepoog om sy eie wil te laat geld en eie begeertes te verwesenlik — soms regstreeks teen die wil en riglyne van gesaghebbers in. Dit is belangrik, ook vir die ontleding van situasies in ander lande, om hierdie antropologiese perspektief in gedagte te hou: die mens is van nature geneig om ongehoorsaam en opstandig teen gesag te wees, en daarom sal 'n mens voorbeelde van wangedrag en swak dissipline oral ter wêreld in skole en onderrig-leersituasies aantref. Leerderwangedrag, opstandigheid en ongehoorsaamheid is 'n universele eienskap van die mens, en moet as sodanig gehanteer word met opvoedkundig-verantwoorde ingrepe.

Hierdie universele eienskap het twee teenhangers. In eerste instansie neem ongehoorsaamheid en wangedrag partikuliere vorm aan in die kontingente situasie waarin die betrokkenes hulle bevind. Daarom sal 'n mens vind dat (a) leerderwangedrag in Japan anders manifesteer as in die Soedan en (b) dat leerderwangedrag in Wallis in 1830 anders sal wees as in 2003. Leerderwangedrag is dus tyd- en ruimtelik

gekontekstualiseer, en word op unieke wyse gepartikulariseer. Dit is altyd onderhewig aan die dinamiek van die kontingente situasie. Daar is ook 'n tweede teenhanger: gesagsonderhoriges staan altyd in 'n verhouding met gesagsdraers. In skole is skoolhoofde gesagsdraers, en in die onderrig-leersituasie is opvoeders gesagsdraers. Dit is die taak en roeping van gesagsdraers in alle kulturele omgewings om die inherente ongehoorsaamheid en opstandigheid van gesagsonderhoriges teen te werk en om die negatiewe energie in meer kreatiewe bane te lei. Wanneer 'n mens dus met ongehoorsaamheid en 'n gebrek aan leerderdisipline te doen kry, moet 'n beduidende deel van die blaam op die skouers van die gesagsdraers gelê word.

Teen hierdie agtergrond kan die probleem van leerderdisipline (of die gebrek daaraan) in die VSA, Groot Brittanje en Australië krities bekyk word.

Verenigde State van Amerika

Met verwysing na die jaarlikse Gallup-opname in die VSA maak Fields (2000) die stelling dat die gebrek aan dissipline in skole 'n groot probleem vir die omliggende gemeenskappe is. Die simptome van hierdie gebrek is onder meer die gebruik van dwelms, rook van sigarette, tienerswangerskappe, gevegte op die skoolterreine en daarbuite, asook bendebedrywighede. Fields verwys ook na die landwyse Langdon-opname wat aan die lig gebring het dat tot 58% van onderwysers se klasse gereeld deur wangedrag ontwrig word. Hierdie wangedrag sluit onder meer anti-sosiale gedrag in soos die dra en gebruik van wapens, ondergrondse bendeaktiwiteite, sogenaamde 'thrill'- en 're-venge'-skietvoorvalle by leerders so jonk soos 11 jaar (vgl. 'n voorval in 1999 in 'n skool in Littelton, Colorado, waarin 14 leerders en 'n onderwyser die lewe gelaat het).

In 'n landwyse ondersoek onder 'n verteenwoordigende steekproef van 1 234 openbare skole in 50 state van die VSA met betrekking tot die 1996–97-skooljaar het meer as die helfte van die skole aangedui dat hulle ten minste een gewelddadige voorval beleef het in die betrokke jaar. Een uit elke 10 skole het gemeld dat hulle minstens een geval van ernstige gewelddadige misdaad in die jaar gehad het (Anon., 2002). Ongeveer 57% van die skole het gemeld dat hulle een of meer insidente van gewelddadige misdaad gehad het wat aanmelding by die polisie vereis het. Die gevalle wat as ernstig by die polisie aangemeld word, was egter in baie gevalle nie vorme van ernstige misdadigheid nie. (Moord, verkragting, ander vorme van seksuele aanranding en teistering, selfmoord, fisiese aanranding, gevegte met vuur- of ander wapens tel wel onder ernstige misdaad wat aan die polisie gerapporteer moes word.) Minder ernstige misdade wat aangemeld is, sluit in fisiese aanvalle of gevegte sonder 'n wapen in openbare skole (190 000 gevalle aangemeld in 1996-97), diefstal (116 000 gevalle), en vandalisme (98 000 gevalle) (Anon., 2002). Benewens hierdie gevalle van minder ernstige misdaad, is ook die volgende getalle ernstiger misdaad aangemeld: verkragting of ander vorme van seksuele oortreding (4 000 gevalle), roof (7 000 gevalle) en fisiese aanvalle of gevegte met wapens (11 000 gevalle). In die tydperk tussen 1993 en 2000 is 173 leerders op gewelddadige wyse dood (Fields, 2000). Die skiettragedie by die Columbineskool het ook die aandag op geweld in die skole gevestig (Dodd, 2000).

Ondanks hierdie voorbeelde van ernstige dissiplinêre probleme in skole het die Langdon-opname ook getoon dat sulke ernstige en dramaties-nuuswaardige insidente relatief selde in skole voorkom. Slegs 2% van die respondente (onderwysers) het aangedui dat fisiese aanvalle op hulleself, hulle kollegas of leerders in die skole plaasgevind het. Dieselfde persentasie het diefstal van eiendom deur dwang of die gebruik van wapens gerapporteer; 5% het aangedui dat hulle ervaring het van leerders wat wapens gedra het, en 15% het gemeld van dwelmmisbruik by leerders in die skool (Fields, 2002).

Sulke insidente is geneig om geïsoleerd in minderbevoorregte stedelike skole, veral waar sulke afwykende gedrag ook in die gemeenskap voorkom, plaas te vind. Verreweg die meeste van die onderwysers het geen eerstehandse kennis of ervaring van gewapende leerders, aanranding, diefstal, afpersing of dwelmmisbruik gehad nie.

Data verskaf deur die Hinelang Criminal Justice Research Center in 1997 het aan die lig gebring dat die meeste kindersterftes in en om die woonhuise van die kinders gebeur, dat volwassenes (en nie kinders nie) verantwoordelik is vir die meeste kindermoorde, en dat leerdermisdadigheid meestal ongeveer vier ure na skool gebeur (Fields, 2002).

Fields (2000) verwys ook na 'n Phi Delta Kappa-meningsoopname (gerapporteer deur Langdon, 1997) waarvolgens onderwysers destyds gemeen het dat wangedrag aan die afneem is. Volgens hierdie opname het voorbeelde van wangedrag soos stokkiesdraaiery, vandalisme, diefstal van skoolleidendom, seksuele aktiwiteite en die misbruik van alkohol sedert 1984 afgeneem. Sedert 1989 het diefstal van persoonlike eiendom en die handel in dwelms op die skoolterrein begin afneem. In The Thirtieth Annual Phi Delta Kappa Gallup Poll of Public Attitudes toward the Public Schools (1998) het slegs 14% van die respondente uit die gemeenskap aangedui dat dissipline die grootste probleem in die skole is. Slegs 15% het ernstige dissiplinêre probleme soos bakleiery, geweldpleging en bendebedrywighede as die grootste probleem in skole aangedui.

Ten spyte van hierdie bemoedigende tekens dat wangedrag aan die afneem sou wees (Hyman, 2000), rapporteer Bear (1998) dat die publiek in die VSA in 1998 nie tevrede was met die wyse waarop dissiplinêre probleme in skole hanteer is nie. Nagenoeg 70% van die respondente het skole 'n C-gradering gegee vir die wyse waarop hulle hierdie taak verrig het. Ook opvoeders het kommer gehad oor die hantering van wangedrag, en die meeste van die probleme toegeskryf aan die leerders se persoonlike en huislike omstandighede. Die vier belangrikste probleme waarmee opvoeders te doen gehad het, was: leerders wat nie voorbereid skool toe kom nie; 'n gebrek aan ouerbetrokkenheid, leerder-apatie en ook armoede. Ouers het toenemend onbetrokke by die skool geraak. Veranderinge in die samelewing soos verhoogde sosiale mobiliteit, afnemende samehorigheid, die verbrekking van gesinne en die invloed van die media (soos geweld op televisie) het ook bygedra tot 'n toename in die omvang en erns van dissiplinêre probleme in skole. Eeue-oue probleme was uiteraard steeds aanwesig (tergery, uit die beurt praat, ontstaan en rondloop, disrespek vir onderwysers en reëls, en afknouerigheid) maar nuwes het opgeduik: dwelms, geweld, gevegte, bendebedrywighede. Laasgenoemde was voorheen nie so bekend nie, maar het in onlangse tye meer prominent in skole geword.

Wat die 'jonger generasie probleme' betref het meer as 60% van die adolessente in skole al in 1983 erken dat hulle hulle skuldig gemaak het aan antisosiale gedrag soos aggressie, vandalisme, dwelmmisbruik en brandstigting. In 1987 het ongeveer 50% van junior- en sekondêre skoolleerlinge erken dat hulle ander leerders geslaan het of gedreig het om hulle te slaan.

Misdadig in openbare skole in die VSA skyn in bepaalde geografiese gebiede gekonsentreer te wees. Hierdie waarneming word gestaaf deur die feit dat ongeveer 43% van die openbare skole gemeld het dat daar geen gevalle van misdaad in of rondom hulle voorgekom het in die 1996–97-skooljaar nie. Sewe en dertig persent van die skole het in dieselfde ondersoek aangedui dat daar tussen een en vyf misdadige voorvalle in die betrokke jaar plaasgevind het, terwyl die oorblywende 20% ses of meer gevalle van misdaad in die skole in die betrokke jaar aangemeld het (Anon., 2002).

Groot Brittanje

Openbare besorgdheid oor die stand van dissipline in skole in Engeland en Wallis gedurende die 1990's het die owerhede genoop om grootskaalse ondersoeke te loods (Department of Science, 1989). Een van die verslae, bekend as die Eltonverslag (1989), gegrond op 'n opname onder 3 500 onderwysers, het aan die lig gebring dat opvoeders gemeen het dat hulle klasse deur ontwrigtende gedrag versteur word. Hierdie gedrag het die volgende ingesluit: uit die beurt praat, die pla van ander leerders, geraas, laksheid om opdragte uit te voer, onbeheersde gedrag in die afwesigheid van die onderwyser, hardloop in gange, katterigheid en beledigende opmerkings teenoor andere, en

onbeheersde gedrag. Die Eltonverslag (1989) het laat blyk dat 'n klein persentasie onderwysers gemeen het dat fisiese aggressie van leerders teenoor onderwysers die moeilikste dissiplinêre probleem is om te hanteer. In nagenoeg een uit elke tien sekondêre skole en nagenoeg een uit elke 20 primêre skole het opvoeders aangedui dat dissiplinêre probleme in hulle skole van ernstige aard en omvang is. Daar is gevoel dat optrede teen aggressiewe gedrag dringend aandag moes kry. 'n Klein persentasie respondente (in totaal ongeveer 30) het ook aangedui dat hulle moes deurloop onder beledigende opmerkings van hulle leerders.

Die onderwysowerhede het strenger beheer begin toepas ten einde geweld en ander vorme van ontwrigtende gedrag in die skole aan bande te lê. In 'n onlangse opname in Brittanje het 48% kleuterskoolopvoeders, 50% primêre skoolopvoeders en 55% sekondêre skoolopvoeders gerapporteer dat hulle uitermate groot hoeveelhede tyd bestee aan die beheer van leerders. Dit blyk dus dat hierdie owerheidsopogings nie werklik geslaagd was nie (Fields, 2000).

Fields (2002) meld die volgende vorme van steurende gedrag aan die kant van leerders: uit die beurt praat, swak maniere, onbeskoftheid, die pla van ander leerders en algemene rusteloosheid. Nie een van hierdie gedragspatrone is beskou as ernstige ontwrigtende gedrag nie.

Australië

In 'n navorsingsprojek deur Fields (2000) in 'n Queenslandse stad is 30 onderwysers versoek om die leerder wat die meeste probleme in 'n klas veroorsaak, te identifiseer, en dan sy of haar gedrag volgens die 'Walker Problem Behaviour Identification Checklist' te ontleed en in 'n rangorde van ernstigheid en belangrikheid te plaas. Die volgende rangorde het uit hierdie ondersoek na vore gekom: die ernstigste probleem was die noodsaaklikheid van deurlopende en volgehoue toesig; daarna die feit dat leerders nie na opdragte en aanwysings luister nie; dan volg die gedurige gepeuter met penne, potlode en ander items; dan die feit dat sulke leerders aangespoor moet word om met take te begin; dan hulle gepraat, gefluister, gelag en gegiggel; dan hulle ongemotiveerdheid; hierna volg die feit dat hulle aandag maklik afgelei word, en ten slotte hulle behoefte aan aandag.

'n Opname onder 1 200 respondente in Adelaide, Suid-Australië, het aan die lig gebring dat verbale en fisiese aggressie teenoor opvoeders relatief min voorgekom het. Sulke aggressie het wel teenoor ander leerders voorgekom, dog meestal buite die klaskamer. Daarteenoor het die volgende dissiplinêre probleme meer voorgekom: leerders wat ander pla, laksheid, uit die beurt praat, klasreëls wat nie nagekom word nie; gebrek aan stiptelikheid, onnodige geraas en leerders wat nie op hulle plekke bly sit nie (Johnson, 1993). Die Burkeverslag (1994) oor die situasie in die noordelike voorstede van Brisbane het die volgende vorme van wangedrag uitgelig: verbale ontwrigting in die klaskamer, fisiese ontwrigting, onwelkome tergerey, verbale en fisiese weerstand teen gesag, onvanpaste taalgebruik, in die rede val van onderwysers en andere (Fields, 2002).

Die Murrayverslag (1995) oor gedrag van leerders in primêre skole in Suid-Australië het getoon dat verreweg die meeste van die probleme in skole toegeskryf kan word aan 'n klein groepie leerders in 'n skool. Dit het ook aan die lig gebring dat aggressiewe en gewelddadige gedrag teenoor opvoeders en ander leerders dikwels deur die media opgeblaas word maar baie skaars is in die skole. Waar dit wel voorgekom het, was die gemelde klein groepies leerders daaraan skuldig. Die hantering van hierdie geïsoleerde gevalle van aggressie en geweld verg baie tyd, geduld, energie van die personeel, en stel hoë eise aan die skool, die onderwysowerhede en die gemeenskap. Die meeste van die leerders wat as 'moeilik om te hanteer' beskou is was seuns (85.3%). Die skole in die noordelike gebiede het 'n groter persentasie sulke 'moeilike' leerders gehad as dié in Adelaide North. Daar was 'n progressiewe toename in die aantal 'moeilike' leerders vanaf graad 0 tot graad 7, hoewel die leerdertal progressief afgeneem het.

Dissipline op skool is ook in Australië een van die grootste bronne van kommer by ouergemeenskappe. Hierdie kommer spreek dik-

wels uit mediaverslae (Johnson, 1993). Daar verskyn dikwels berigte oor onbeheerbare leerders, afknougerigheid en geweld in klaskamers en op die speelgronde. Ondersoek in primêre skole het egter aan die lig gebring dat 80% van die opvoeders van mening was dat dissiplinêre probleme nie baie ernstig was nie, veral nie in primêre skole nie. Dissiplinêre probleme in primêre skole was beperk tot onoplettendheid, verbreking van klasreëls en die nie-uitvoering van take en opdragte. Daar bestaan egter 'n persepsie dat gedragsprobleme in skole aansteeklik is, dat opvoeders toenemend nie daartoe in staat is om die orde te handhaaf nie, en dat skoolbesture toenemend nie daarin kan slaag om die veiligheid van leerders te waarborg nie. Desondanks is in 'n onlangse studie (Fields, 2002) bevind dat stres by onderwysers waarskynlik nie veroorsaak word deur 'n gebrek aan leerderdissipline nie.

Bespreking

Die voorgaande oorsig toon dat leerderdissipline wel 'n bron van kommer by ouergemeenskappe en die onderwysowerhede in die drie vermelde lande is. Dit wil ook voorkom of die meeste probleme nie baie ernstig is nie, maar dat hulle ontwrigtend werk in die klaskamer-situasie. Sulke minder ernstige en nie-gewelddadige voorvalle kom meer oor as ernstige, gewelddadige probleme.

Hoewel probleme soos dwelmmisbruik, rook van sigarette, tienerswangerskappe, gevegte, moord, verkracting, bendebedrywighede en die aanwending van (vuur)wapens onder leerders voorkom, is die insidensie daarvan nie so algemeen soos die minder ernstige dissiplinêre probleme nie, maar is nogtans sorgwekkend.

Uit hierdie oorsig is nie veel te leer wat die situasie in Suid-Afrika betref nie: weens die aard van die mens kom ontwrigtende gedrag universeel voor — 'n mens is dit selfs in die mees ontwikkelde lande te wagte. Ernstige wangedrag, wat selfs lewensbedreigend vir mede-leerders en onderwysers is, is 'n mens egter nie in ontwikkelde lande soos hierdie drie te wagte nie. Die oorsake daarvan moet kortliks nagegaan word. Dit word in die volgende afdeling gedoen.

Moontlike oorsake vir dissiplinêre probleme in skole

Weens die komplekse aard van die mens en sy verhouding, van die onderwys- en sosiale stelsels en -verhouding, van die skool- en klaskamersituasies, van die opvoedende onderwys (om maar slegs enkele van die kontekste te noem) is dit waarskynlik onmoontlik om ooit presies vas te stel wat tot dissiplinêre probleme in skole aanleiding gee of om daarvoor te veralgemeen. Die swak en anti-sosiale gedrag wat leerders aan die dag lê is in sigself ook baie kompleks en kan nie eenduidig aan sekere oorsake toegeskryf word nie. Die volgende oorsake kan egter wel tentatief vermeld word:

- Die ouderdom van die leerders mag 'n faktor wees. Navorsing in die VSA het getoon dat die voorkoms van geweld en misdaad hoër is in sekondêre skole as in primêre skole (Anon., 2002). Hoewel ouderdom nie as 'n oorsaak van wangedrag beskou kan word nie, kan aangevoer word dat die oorsake daarvan hulle waarskynlik sterker by ouer leerders geld as by jongeres. Die meer ernstige misdade en anti-sosiale gedrag kom derhalwe ook eerder by ouer leerders as by jongeres voor.
- Kinders wat in armoede leef loop 'n groter risiko om blootgestel te word aan sosialiseringfaktore wat wan- of selfs anti-sosiale gedrag tot gevolg kan hê. Hulle word meermale onderwerp aan die harde dissipline van minder ontwikkelde ouers, aan 'n gebrek aan opvoedkundige warmte, liefde en ondersteuning van die ouers, kry blootstelling aan aggressiewe waardes en gedrag van volwassenes, van 'n onstabiele portuurgroep, en mag ook gebrek ly aan kognitiewe en affektiewe stimulasie. In die ontwikkelende lande is dit dikwels kinders uit die agtergeblewe minderheids-groepe wat aan hierdie soort omstandighede blootgestel word (Bear, 1998).
- Geweld in die media, rassisme en die vervreemding wat mense (leerders, in hierdie geval) ervaar in 'n tegnisiestiese (tegnologies-gedrewe) samelewing kan verdere oorsake van wangedrag en dissiplinêre probleme wees (McHenry, 2000). Hierdie soort samele-

wing plaas baie druk op mense — in hierdie geval, die leerders. Wetgewing dwing leerders byvoorbeeld om op 'n vroeë leeftyd (selfs vyfjaar) skool toe te gaan, dikwels teen hulle eie en hulle ouers se sin. Skoolgaan tot op 'n sekere ouderdom (minstens 16, in die meeste gevalle) word vereis om te kan oorleef in 'n tegno-logies-gedrewe samelewing. Die vooruitsigte van die 'rat-race' na die skoolgaanfase is ook vir baie leerders nie aantreklik nie. Thompson (1994) kom tereg tot die gevolgtrekking dat, hoe meer ontwikkelde en kompleks die samelewing in 'n land word, hoe meer die eise wat aan leerders gestel word. Sommige leerders reageer met wan- en selfs anti-sosiale gedrag op hierdie druk.

Bespreking

Dit is uit voorgaande bespreking duidelik dat die oorsake vir wangedrag en dissiplinêre probleme in skole en in klaskamers kompleks is. Weens die unieke aard van elke mens en sy of haar eie situasie, in hierdie geval van die leerder, manifesteer die oorsake telkens op unieke en individuele wyse by elke leerder in sy of haar kontingente situasie, wat veralgemening bemoeilik. Dit wil egter voorkom of sosiaal-maatskaplike omstandighede allerlei vorme van druk op leerders uitoefen en dat hulle dan met wan- en selfs anti-sosiale gedrag daarop reageer. Armoedige grootword-omstandighede, gekoppel met die drastiese eise gestel deur 'n hoogs ontwikkelde tegnologiese omgewing, skyn belangrike veroorsakende faktore of omstandighede te wees vir die wangedrag wat deur leerders in klaskamers gemanifesteer word.

Die vraag wat nou na die oppervlak kom, is hoedat wangedrag en dissiplinêre probleme die hoof gebied kan word. Maatreëls wat in die gemelde drie ontwikkelde lande getref is, mag moontlike riglyne vir die situasie in Suid-Afrika lewer.

Die hantering van wangedrag en dissiplinêre probleme

Daar is in hierdie meer ontwikkelde lande verskeie oplossings aan die hand gedoen, en ook toegepas, met die oog op die uitwissing van die probleem van afnemende leerderdissipline in die skole:

- Die kernmetode om die probleem van swak of afwesige dissipline in skole (klaskamers) die hoof te bied, is didakties-opvoedkundig van aard. Effektiewe onderrig wat daartoe lei dat die leerders deurentyd konstruktief besig is met take wat hulle as sinvol beleef, kan die meeste probleme uitskakel. Onderriggevers beleef egter ernstige probleme met die toepassing van hierdie strategie in omstandighede wat die leerhandelings-teenwerk, soos leerders wat uit armoedige huise kom, wat onvoldoende kognitiewe en affektiewe stimulerings tuis ontvang, wat ongemotiveerd is, wie se ouers nie veel sin sien in skoolbywoning deur hulle kinders nie, en dies meer. Hoewel effektiewe onderrig-leerstrategieë die kernmetode vorm om swak leerderdissipline teen te werk, kan hierdie strategie dikwels nie effektief toegepas word nie weens omstandighede buite die skool en die klaskamer.
 - Hierdie strategie verg self-dissipline en -regulering in die onderrig-leersituasie van die leerders. In negatiewe toestande gebeur dit egter nie, daarom word dit in sulke gevalle van skoolbestuur en onderwysers verwag om 'van buite af' dissipline toe te pas (Bear, 1998).
 - Voorbeelde van voorkomende en kontrolerende strategieë in skole in die VSA is die 'Violence Prevention Curriculum', die 'Prepare Curriculum', asook die 'Aggression Replacement Training Programme' en die 'EQUIP'-program (Bear, 1998). Hierdie programme integreer onderwysgerigte sosiale vaardighedsopleiding, portuurgroepstrategieë vir die bevordering van morele begrip en sosiale perspektiewe sowel as selfbeheerde onderrigstrategieë vir die beheer van woede. Die programme verteenwoordig 'n meerdoelige benadering wat toenemend gebruik word in primêre, sekondêre en tersiêre voorkomende optredes ter uitskakeling van dissiplinêre probleme op skool (White *et al.*, 2001). Skole in
- Engeland en Wallis bevorder die onderlinge begrip tussen onderwysers en leerders deur eersgenoemde toe te rus om probleme met die leerders deur te praat, deur hulle onderrigvaardighede en -style te verbeter, deur beter skakeling met die ouerhuise, en die instelling van verskeie ondersteunings- en leidingsprogramme vir leerders. Kleiner klasse word ook ingestel aangesien dit beskou word as 'n strategie vir die effektiewer hantering van leerderdissipline in klaskamers (Department of Science, 1989).
 - Daar word oor die algemeen van die skoolhoof verwag om toe te sien dat dissipline in skoolverband toegepas en gehandhaaf word. Volgens Hartzell (1992) is die effektiewe toepassing van basiese vaardighede in elk van die volgende drie dimensies noodsaaklik vir volgehoue dissipline in die skool: die organisatoriese struktuur van die skool self, die gedrag van die opvoeders, en die gedrag van die leerders.
 - In ernstige gevalle kan hierdie eksterne toepassing van orde en dissipline taamlik drasties wees. Weens die publisiteit oor skietvoorvalle in skole het staats- en federale owerhede in die VSA byvoorbeeld daartoe oorgegaan om die poste van polisiemense in skole te befonds, buitemuurse aktiwiteite (tussentyds) te kanselleer, en die parameters vir uitsetting (skorsing) van leerders te verbreed. Aparte onderwysfasiliteite vir oortreders word ook voorsien. Sulke drastiese maatreëls is getref ondanks die feit dat ernstige jeugmisdaad buite die skoolgronde voorkom, en die kans ongeveer een uit 'n miljoen is dat 'n leerder in so 'n voorval sal sterf (Sugai *et al.*, 2000; Wiesenberger, 2000).
 - Die skorsing van gewoonte-oortreders is 'n drastiese stap wat in die regte omstandighede wel geneem kan word. Ongelukkig het dit in byvoorbeeld die VSA gebeur dat leerders geskors is weens geringe oortredings soos gekseerdery en poetsbakkerie (Fields, 2000). Soms word dit gewoon gedoen om ouers se vrese te besweer, soos in die geval van die Columbineskool waar 12 leerders geskors is omdat hulle ander leerders met die dood bedreig het na 'n skietvoorval (Fields, 2000). Dit is gedoen op sterkte van staats- en federale wetgewing wat bepaal dat 'n leerder wat met 'n dodelike wapen skool toe kom vir een jaar uitgesit kan word (Trujillo, 1998). In Massachusetts kan leerders wat hulle aan wangedrag skuldig maak vir tot vyf dae lank geskors word uit 'n bepaalde onderwyser se klas. Hulle mag ander klasse wel bywoon (Anon., 1998).
 - Lyfstraf is in Engeland en Wallis tot 1989 in skole toegepas (Department of Science 1989). Volgens die onderwysowerhede in die VSA vind daar nagenoeg 600 000 gevalle van lyfstraf per jaar plaas (Imbrogno, 2000). Volgens Fields (2000) word lyfstraf nog in 23 state toegelaat weens 'n onderliggende vrees dat wet en orde in die skole sal ineenstort as dit afgeskaf word. Dieselfde vrees lei ook daartoe dat verbale aggressie van onderwysers op leerders en ander personeel geduld word.
 - Met betrekking tot die deursoek en visentering van leerders vir verbode middels en/of gevaarlike wapens, word New Jersey v. T.L.O. (1985) as die waterskeidingsaak beskou. In hierdie geval het die Amerikaanse hof bevind dat hoewel 'n leerder 'n reg op privaatheid het, 'n skool die reg het om op grond van 'n redelike suspisie 'n leerder te deursoek vir die besit van verbode verdovingsmiddels. In die meer onlangs verlede is sekuriteitsmaatreëls verskerp in gevalle van geweld. Na die Columbineskool-tragedie is maatreëls soos die dra van identiteitskaarte, die sluit van (ekstra) buitedeure, die installering van metaalverklidders, die vermeldde aanstelling van polisiemense op skoolterreine, skoolpatrollies en saalmonitering toegepas (Dodd, 2000; McHenry, 2000). Die toepassing van hierdie maatreëls is nie sonder slag of stoot aanvaar nie. Deursoeking, onder meer deur middel van metaalverklidders, is getoets in *In Re Latasha W* (1998). Die hof het bevind dat deursoeking in orde is mits dit beperkte inbreuk maak op skoolbedrywighede. Leerders mag na willekeur gekies word, maar daar mag nie aan hulle persoon geraak word nie (hulle moet self hulle sakke leegmaak of uitpak), en daar moet vooraf

aan leerders en ouers kennis gegee word dat hierdie soort maat-reëls ingestel gaan word (Trujillo, 1998). Hierdie uitspraak maak maatreëls soos die deursoeking van skooltasse, naakvisentering en die gebruik van ondergrondse agente om die dwelmprobleem vas te vat, onwettig (Fields, 2000).

- Sekuriteitsmaatreëls is ook ter voorkoming ingestel (Trujillo, 1998). Die 'California Education Code' gee aan onderwysowerhede die reg om maatreëls te tref ten einde ontwrigtende gedrag op skoolgronde te beheer. Die reg van toegang tot die skoolterrein kan byvoorbeeld voorbehou word. Die Kode gee ook aan die skoolhoof die reg om oortreders te beboet of hulle van die skoolterrein af te sit. Die skoolhoof moet slegs in alle redelikheid vermoed dat die persoon se gedrag tot toekomstige ontwrigting kan lei. Riglyne (beleid / regulasies) vir sulke optredes moet egter vooraf deur die skoolbestuur opgestel wees.

Bespreking

- Minder ernstige probleme rakende leerderdisipline behoort met didakties-opvoedkundige strategieë die hoof gebied te kan word. Dit is eers wanneer hierdie strategieë weens allerlei omstandighede ekstern tot die skool en die klaskamer faal dat ander, drastieser, stappe geneem moet word.
- Die neem van drastiese stappe soos die plasing van polisiemense in skole, die skorsing van oortreders, en die voorsiening van aparte skoolfasiliteite vir oortreders, is bewyse van die afwesigheid van self-dissipline en -regulering by leerders, maar ook van die feit dat die skole en die opvoeders (ouers en onderwysers) gefaal het in hulle toepassing van opvoedkundige strategieë en in hulle pogings tot 'normale' gesagshandhawing. Omdat hierdie drastiese stappe simptome is van krisisbestuur, behoort hulle vermy te word, en slegs in gevalle van uitermatige provokasie en misdadigheid toegepas te word.
- Daar moet onderskei word tussen swak leerderdisipline in skoolverband, en dieselfde verskynsels buite skoolverband. Gesagsdraers in die skoolverband het uiteraard 'n regstreekse taak tot gesagshandhawing en dissiplinetoepassing in gevalle waar die oortredings en wangedrag binne die skool voorkom. Drastiese maatreëls behoort nie getref te word in gevalle van sodanige afwykende gedrag buite die skoolverband nie.
- Dit is duidelik dat baie van die drastiese maatreëls ingestel is om die — dikwels ongegronde — vrese van ouers en ander lede van die gemeenskap te besweer. Beleidmakers moet hulle rentmeesterskap teenoor die ouers, die leerders en die gemeenskap nakom deur eers seker te maak of die vrese wel gegrond is.
- In prinsipie is die instelling van drastiese sekuriteitsmaatreëls onversoenbaar met die pedagogiese grondslag en doel van die skool. Skole is onderriggewende instellings wat, vir sover dit moontlik is, die onderrigleersituasie pedagogies probeer rig en bestuur. Voordat drastiese sekuriteitsmaatreëls ingestel word moet daar eers ernstig en diepgaande besin word of sodanige stappe pedagogies verantwoordbaar is, en of hulle nie pedagogies kontraproduktief gaan werk nie.

Riglyne vir die hantering van leerderdisipline-probleme in Suid-Afrika

Heelwat van voorgaande gesigspunte is van belang vir Suid-Afrika, wat ook met sy kwota leerder-dissiplineprobleme worstel (hoewel hierdie probleme moontlik nie in alle opsigte dieselfde ontstaansoorsaak het as in die bespreekte ontwikkelde lande nie). Ruimte ontbreek vir 'n uiteensetting van die probleem hier te lande, maar dit is onder meer duidelik dat die land en veral die onderwys steeds nog worstel met die nagevolge van burgerlike ongehoorsaamheid in die 'struggle'-tydperk (veral 1976–1990) (Van der Walt, 1987:65-80; vgl. ook McKay & Romm, 1992: 1-24). Zulu (1999; 2001) gee 'n goeie oorsig van die soort dissiplineprobleme waarmee tans in Suid-Afrikaanse skole te doen gekry word. Teen hierdie agtergrond is die volgende rig-

lyne vir die Suid-Afrikaanse situasie relevant:

- Omdat die skool hom in 'n interverbandelike verhouding met sowel die staat as die gemeenskap, die kerk, die ouerhuis en ander samelewingsverbande bevind, moet die gesagsdraers in die skool uitreik na die ander verbande waarvan die oortreders lede is. In die meeste gevalle sal uitreiking na die ouerhuis en die breë gemeenskap moet plaasvind, anders kan dit gebeur dat die ontwrigtende gedrag van die oortreders ook na die skool self oorspoel. Dit moet voorkom word.

Die deelname van die ouerhuis in die vorm van die beheerliggaam word op geordende wyse deur die SA Skolewet gereël. Artikel 9 van die Wet (SA 1996(b)) plaas die beheerliggaam hiervolgens volledig binne die wentelbaan van leerderdisipline. Die beheerliggaam ontleen sy gesag om leerders van die betrokke skool te skors aan hierdie artikel. Dié liggaam se betrokkenheid by leerderdisipline is in ooreenstemming met die internasionale tendense om verhoogde ouergemeenskapdiskresie te gee by die skorsing van leerders wat die skoolgeborgenheid versteur (White *et al.*, 2001:4).

Die ouerhuis self moet dalk ook meer daadwerklik betrek word by die handhawing van leerderdisipline. In die geval van die Republiek van Singapoer word die ouerhuis byvoorbeeld deur wetgewing verplig om (ook) verantwoordelikheid te neem vir die gedissiplineerde gedrag van hul kinders. Ingevolge artikel 39(2) van die 'Children and Young Persons Act' word daar van die ouers verwag om sekerheid te stel vir die oortreding van hul kind(ers) (Singapoer, 1993). Verder het die Kinderhof die reg om 'n gesinskonferensie te belê ten einde die oortredings van 'n jeug-oortreder te bespreek. Die gesin kan vervolgens ingevolge artikel 45 dan volledig betrek word by die besluitneming oor 'n gepaste strafoplegging vir die jeug-oortreder (Singapoer, 1993).

- Dit het ook geblyk dat ernstige dissiplineprobleme wel kan voorkom, en dat drie verskynsels hulle in sulke gevalle kan voordoen: (a) ouers en die gemeenskap begin vrese koester dat die ergste kan gebeur en dring aan op strenger voorkomende en regstellende stappe deur die owerhede (gesagsdraers); (b) die media blaas die voorvalle buite-proporsioneel op, en dit versterk hierdie vrese in die gemeenskap; en (c) die skool- en onderwysowerhede begin oorreeger weens die druk wat op hulle toegepas word. Die riglyne wat hier geld is tweërlei: (a) dit moet onthou word dat ernstige vorme van jeugmisdadigheid skaars is, en dikwels nie in die skool self plaasvind nie en (b) dat skool- en onderwysowerhede baie nugter oor sulke insidente behoort na te dink, en nie moet oorreeger nie.
- Wat die toediening van lyfstraf in Suid-Afrikaanse skole betref moet (in ieder geval vir die huidige) aanvaar word dat dit, in die lig van artikel 10 van die SA Skolewet (SA, 1996a), onwettig is. Die ongrondwetlikheid van lyfstraf is deur 'n hele reeks Suid-Afrikaanse hooggeregshofsake bevestig. Die hofbevindinge was grootliks gegrond op die feit dat dit ongrondwetlik is omdat dit die leerder se menswaardigheid (artikel 10) aantast en omdat dit die leerder blootstel aan 'wrede, onmenslike of vernederende' optrede (artikel 12) (SA, 1996(a)).
- Waar die onderrig-leersituasie in skole wel deur wan- en anti-sosiale gedrag in gedrang gebring word, moet drastieser regstellende en voorkomende stappe geneem word. Sulke stappe, soos verhoogde sekuriteit en uitsetting uit die skool, moet egter slegs toegepas word solank as wat dit werklik nodig is, totdat die skoolaktiwiteite weer hulle normale gang kan gaan. Hierdie riglyne veronderstel dat gesagsdraers hulle gesag op verantwoordelike en pedagogies-verantwoorde wyse toepas.
- Die optrede van leerders uit minderbevoorregte en -gegoede omgewings in hierdie drie lande suggereer 'n verdere riglyn vir die hantering van dissiplineprobleme in skole in Suid-Afrika. Sulke leerders voel hulleself dikwels uitgesluit van die goeie hoofstroom van die sameleving, en probeer dan met ontwrigtende en anti-sosiale gedrag sake vir hulself regstel, of om hulle misnoeë

met die heersende situasie te kenne te gee. Hulle beskou in baie gevalle die skool as 'n produk van die meer gegoede middelklas (hoofstroom in die samelewing) en rig baie van hulle optredes teen die skool (as gebou, maar ook as samelewingsinstelling) en diegene wat daaraan verbonde is. Daar behoort dus besondere en nougesette aandag aan die situasie van leerders uit minderbe-voorregte gemeenskappe gegee te word.

- Uit die voorgaande vloei 'n belangrike verdere riglyn. Om wan-gedrag en swak leerderdisipline te probeer hok slaan is bloot om die simptome te probeer dokter. Die oorsaak van die probleem lê in die armoede van die gemeenskappe waaruit hierdie leerders kom. Die opheffing van armoede is 'n omvangryke tema in sigself, en kan nie in hierdie konteks verder behandel word nie. Die riglyn staan egter vas: voordat armoede nie opgehef is nie, sal leerders uit sulke agtergeblewe gemeenskappe altyd hulle woede en ontevredenheid met die *status quo* deur middel van ontwrigtende gedrag te kenne gee.
- Die oorsig van die situasie in die drie ontwikkelde lande bring ook 'n riglyn na vore wat betrekking het op leerders uit die meer ontwikkelde en gegoede lae van die gemeenskap. Anders as die leerders uit die minder gegoede gemeenskappe, wat hulle uitgesluit voel van die voordele van die meer gegoede lae van die bevolking, voel die leerders uit die meer gegoede lae ontnugter en selfs bedreig deur die vervreemdende eise van die tegnisiestiese en globale (globalistiese) samelewing. Die kunsmatigheid, mededingendheid en die gejaagdheid daarvan spreek hulle nie aan nie. Ontwrigtende gedrag deur hierdie leerders geopenbaar moet derhalwe gesien word as simptome van 'n dieperliggende strukturele probleem in die samelewing.
- Hierdie gevolgtrekking lei tot 'n volgende riglyn. Hoogs ontwikkelde westerse samelewings is inherent ongesond. Hulle vertoon allerlei strukturele probleme wat aanleiding gee tot allerlei vorme van anti-sosiale gedrag, en nie slegs onder leerders nie. Condoleezza Rice, die direkteur van die VSA se National Security Council gee heel onlangs nog toe: 'The US has not always lived up to its own high standards — 226 years after winning our own freedom, we are still practicing each day to get it right.' (Rice, 2002:24). Daarom moet die feit in die oë gestaar word dat dissiplineprobleme onder leerders in die skole by ons sal wees solank hierdie strukturele probleme in die samelewing voortduur. Vir Suid-Afrika is daar 'n dure les uit die ervaring in hierdie hoogs ontwikkelde industriële lande te leer. Die Suid-Afrikaanse samelewing ly onder sy eie unieke probleme weens die gestratifiseerde samestelling van sy bevolking. Dit word egter gekompliseer deur 'n implisiete strewe by al sy mense om die lewe in hierdie hoogs ontwikkelde lande na te boots. Op grond van die ondersoek wat in hierdie artikel gerapporteer is, moet gekonstateer word dat die probleem van swak leerderdisipline in Suid-Afrikaanse skole nie uitgeskakel sal word deur praktyke en gebruike in hierdie ontwikkelde westerse lande na te volg nie.

Al hierdie gevolgtrekkings lei in finale instansie tot die volgende twee riglyne:

- (a) Dissiplineprobleme kan ten beste uitgeskakel word indien die strukturele probleme in die Suid-Afrikaanse huishouding reggestel word. Die regstelling behoort te geskied op grond van die *Ubuntu*-ideaal met sy (Setswana-) spreuk: *Motho ke motho ka batho* (Die mens is slegs mens deur en met ander mense). Eers as die intermenslike verhoudinge in die Suid-Afrikaanse samelewing reggestel is, sal anti-sosiale gedrag iets van die verlede kan wees.
- (b) Die regstelling wat die *Ubuntu*-ideaal vereis, kan — vanuit reformatoriese perspektief — eintlik eers regtig bewerkstellig word indien alle mense as gelyk voor hulle Skepper beskou word, en indien alle mense gelykberegting ontvang (het). Die gebod van liefde teenoor God en die naaste vorm dus die kernriglyn vir die regstelling van dissiplinêre probleme in skole en elders. Hierdie uitgangspunt sluit ook ten nouste aan by die verskanste

Grondwetlike waardes van gelykheid en menswaardigheid (SA, 1996(a)).

Slotopmerking

Die ervaring met leerdisiplineprobleme in die drie hoogs ontwikkelde industriële lande wat bespreek is het getoon dat sulke probleme nie uniek is aan slegs sekere lande nie, en dat die meeste van hulle met pedagogies-verantwoorde metodes gehanteer kan en behoort te word. Suid-Afrikans kan egter ook 'n spieëlbeeldes uit die ervaring in hierdie lande leer: die oplossing van die leerderdisiplineprobleme hier te lande lê nie in 'n nabootsing van die samelewingstandaarde en -praktyke in daardie lande nie, maar wel in diepgaande hervorming van die Suid-Afrikaanse samelewing sodat verontregting en gevoelens van onbehaaglikheid daarmee uitgeskakel kan word. Daarmee saam kan leerderdisiplineprobleme verminder word.

Summary

There is a growing concern about the deterioration in learner discipline worldwide. Learners are increasingly guilty of a- and even anti-social behaviour. Their behaviour seems to indicate that they are becoming increasingly alienated from the norms and practices of mainstream society. Education in South African schools has also been affected by this growing phenomenon. Indeed, the situation has deteriorated to such a degree in certain areas in South Africa that Interpol has listed the country as one of the three most violent in the world.

How should the problem of the deterioration in learner discipline be approached? What can we learn from measures taken in more developed countries? Of the 182 independent countries in the world, three were selected for closer scrutiny, viz. the United States of America, Great Britain and Australia. All three of these are culturally relatively homogeneous Anglophone countries. Unfortunately, very little research data could be found regarding the situation in other countries. The aim of the investigation was to draft guidelines on the basis of experience in these more developed countries for coping with the problem of inadequate learner discipline in South African schools.

The following research procedure was followed. The problem was approached with the three-in-one perspective of Comparative Education (i.e. from the perspectives of system, determinants, and comparison). The situation in each of the three developed countries (education systems) is analysed. The measures in each country to counter the problem of weak learner discipline are described and evaluated. A number of guidelines for coping with the situation in South Africa are then offered. Where applicable, certain fundamental guidelines from a reformatory frame of reference are presented. Weak learner discipline can, for instance, be traced to the original fall into sin (disobedience because of the rejection of authority). Human beings tend to be rebellious and to follow their own head. Inadequate learner discipline is, therefore, a universal phenomenon that manifests itself in various forms, and should be countered by means of pedagogical-didactical measures. Learner behaviour is always contextualized and particularized in terms of the contingent situation in which an individual finds him / herself. Counter-active measures should be considered only after evaluating these conditions.

United States of America

Lack of discipline in schools seems to be a huge problem. Classes and schools are often disrupted by anti-social behaviour, including the use of guns. Attacks on learners and educators have also been reported. Drugs and firearms are frequently used. Serious crimes occur relatively seldom, however. By far the greatest percentage of disruptive behaviour takes the form of less serious transgressions. Research revealed that deaths among learners that do occur tend to take place after school hours, near their homes. In most cases, adults are the perpetrators. Despite the fact that a decline in school crimes has been reported since 1989, communities question the manner in which authorities are coping with the problem in schools. Especially parents have expressed their concern. Unfortunately, their own apathy towards

schools exacerbates the problem. The inadequate involvement of parents is a cause for concern, especially in poorer communities, since certain forms of crime occur primarily in such areas.

Great Britain

Concerns about the deterioration of learner discipline in schools forced the authorities in 1989 to investigate the problem. It was discovered that classes were indeed negatively affected by the disruptive behaviour of learners. Aggression seemed to be the most difficult problem to be faced by teachers. Many teachers suffered from verbal abuse. The authorities then decided to clamp down on the various forms of disruptive behaviour, unfortunately with relatively little success.

Australia

A questionnaire among 30 teachers in Queensland revealed that disruptive behaviour and the constant need for supervision in classes were the most serious problems teachers had to cope with. Research among 1 200 respondents in Adelaide showed that learner aggression towards teachers was minimal. Learners tended to be aggressive towards other learners, especially after school hours. Several other minor forms of disruptive behaviour were reported. Only a small group of learners seems to have made themselves guilty of such behaviour, however. Several of these incidences were unfortunately blown up by the media, causing concern among parents. Boys seemed to be most guilty of disruptive behaviour, and the problem seemed to increase as they grew older. No serious problems were reported in primary schools.

Discussion of the situation in the three countries

Lack of discipline is a serious cause of concern among parents and in the various communities. Most of the disruptive behaviour is not of a serious nature, but it is nevertheless detrimental to the teaching-learning situations in schools. Though not many incidences of serious crime have been reported, they remain a cause for deep concern. The fact that disruptive behaviour and disciplinary problems also occur in highly developed countries such as these three is proof of the fact that disobedience and weak discipline are universal problems that can be ascribed to the nature of the human being.

Possible causes of inadequate learner discipline

The description of the situation in these three countries underscores the fact that one should not generalise, and that the causes of the problems are extremely complex. What is clear, however, is that age does play a certain role; older children are more susceptible to disruptive behaviour. Boys tend to be more disruptive. Poverty also seems to play a significant role; a weak and unsupportive environment exacerbates the problem. The impact of the technicist culture in which modern day learners grow up should also not be under-estimated. Learners succumb to the pressures and demands of modern life and culture. Reports of violent behaviour in the media seem to exaggerate the problem of weak discipline and disruptive behaviour.

Discussion

Discussion of the possible causes of inadequate learner discipline emphasises the fact that we are indeed dealing with a very complex phenomenon, and also that each learner responds in a unique and highly individual manner to the demands of a very stressful environment. Disruptive behaviour can be ascribed, *inter alia*, to societal pressures.

Measures taken to combat the problem

There is a consensus that learners have to be kept constructively busy by means of pedagogical-didactical interventions. Educators and parents also have to neutralise external forces that might impact negatively on learner behaviour. If such measures are unsuccessful, more drastic steps need to be taken, *inter alia* the introduction of police and guards in schools, banning of transgressors, lock-outs, extra

precautionary measures such as additional locks and reinforced doors, patrols, monitoring and other security measures. All these measures should be taken in accordance with the guidelines contained in the Constitution of the country and those prescribed by the courts. Where possible, intervention programmes, including life-skills programmes, have to be introduced. Re-organisation and reformation of school life and programmes should be also considered.

Discussion of the measures taken to combat the problem

When combating the problem, a distinction should be made between occurrences during school hours (in schools) and after school. Each incident should be properly evaluated before any steps are taken. Authorities should be aware of the dangers caused by media hype. They should also concentrate on the introduction of pedagogical-didactical and other measures suitable in the context of the school.

Guidelines for the situation in South Africa

South Africa is a developing country, which implies that disciplinary problems among learners, as well as their causes, will differ from those in the developed countries discussed earlier. However, certain lessons can be learnt from the experience in these more developed communities. Firstly, it seems important for all stakeholders in education (schooling) in South Africa to agree on a coherent and comprehensive programme for combating crime and disruptive behaviour. Secondly, governing bodies and teachers should be aware of the onerous task resting on their shoulders in connection with the eradication of disruptive behaviour in schools. Thirdly, authorities should avoid taking measures incommensurate with the transgression. Over-reaction to media reports should also be avoided. Furthermore corporal punishment is illegal in South Africa. The old adage 'Prevention is better than cure' remains true. Authority should always be exercised responsibly. The eradication of poverty and alienation is also of the utmost importance. The same applies for combating the disillusionment among learners coming from more affluent communities. They should be helped to understand their role and calling within the artificiality and competitiveness of modern life.

In conclusion: the developed countries all seem to suffer from structural problems of their own. The eradication of the problem of inadequate learner discipline in South Africa can, therefore, not be effected by means of simply emulating the measures taken in these countries. South Africa has to search for its own answers to the problem. A significant part of the answer might be found in the *Ubuntu* ideal of neighbourly love and in the general reformation of society.

Verwysings

- Anon. 1998. News in brief: State capitals. *Education week*, 17:18. Available url: <http://www.nces.ed.gov/pubs98/violence/98030001.html>.
- Anon. 2002. *Violence and discipline problems in US public schools: 1996-1997*. Available url: <http://www.nces.ed.gov/pubs98/violence/98030001.html>.
- Bear GG 1998. School discipline in the United States: prevention, correction, and long-term social development. *School psychology review*, 27:14-19. Available url: EBSCOhost: Academic Search Elite, Full display: <http://www.sa.ebsco.com>.
- Brits E 2002. SA hoog op wêreld-misdaadlys. *Beeld*, 12 Oktober.
- De Bruin G 2002. Misdaad 'hou onnies uit skole'. *Rapport*, 3 November.
- Department of Science 1989. Discipline in schools. Elton report. Report of the committee of enquiry chaired by Lord Elton, London.
- Dodd AW 2000. Making schools safe for all students: — why schools need to teach more than the 3R's. *NASSP Bulletin*, 7-31.
- Fields BA 2000. School discipline: Is there a crisis in our schools? *Australian journal of social issues*, 35:73-87. Available url: EBSCOhost: Academic Search Elite, Full display: <http://www-sa.ebsco.com>.
- Geysler HC & Wolhutter CC 2001. Career paths of education graduates and its [sic] implications for higher education. *South African Journal of Higher Education*, 15:93-97.
- Hartzell GN 1992. The principle and discipline: working with school structures, teachers and students. *Clearing House*, 65:376-381.
- Hyman IA & Snook P 2000. Dangerous schools and what you can do about

- them.. *Phi Delta Kappan*, 81:488-501. Available url: EBSCOHost: Academic Search Elite, Full display: <http://www-sa.ebsco.com> .
- Imbrogno I 2000. Corporal punishment in America's public schools and the UN. Convention on the rights of the child: a case for nongratification. *Journal of law and education*, 29:125-147.
- Johnson BOM 1993. Discipline in South Australian primary schools. *Educational studies*, 19:289-306. Available url: EBSCOHost: Academic Search Elite, Full display: <http://www-sa.ebsco.com> .
- McHenry I 2000. Conflict in schools. Fertile ground for moral growth. *Phi Delta Kappan*, 82:223-227.
- McKay V & Romm N 1992. *People's Education in Theoretical Perspective*. Kaapstad: Maskew Miller Longman.
- New Jersey v. T.L.O. 469 US 325 (1985).
- Oosthuizen IJ 2001. Geborgenheid as 'n sine qua non vir opvoedende onderwys. *Koers*, 66:213-237.
- Rice C 2002. In pursuit of non-negotiable democracy. *Sunday Times*, 20 October.
- Singapoer 1993. *Children and Young Persons Act*. Singapore: Government Printers.
- Suid-Afrika 1996a. *Die Grondwet van die Republiek van Suid Afrika, nr 108 van 1996*. Pretoria: Staatsdrukker.
- Suid-Afrika 1996b. *Suid-Afrikaanse Skolewet, nr 84 van 1996*. Pretoria: Staatsdrukker.
- Steyn HJ 2002. Die onderwysstelsel, 'n verkennende perspektief. In: Steyn HJ, Steyn SC, De Waal EAS & Wolhuter CC. *Die onderwysstelsel: struktuur en tendense*. Noordbrug: Keurkopie.
- Sugai GSJR, Horner RH, Walker HM 2000. Preventing school violence: the use of office discipline referrals to access and monitor school-wide discipline interventions. *Journal of emotional and behavioral disorders*, 8:94-102. Available url: EBSCOHost: Academic Search Elite, Full display: <http://www-sa.ebsco.com>.
- Thompson G 1994. School discipline — United States; classroom management; teacher-student relations. *Clearing house*, 67:261-266.
- Trujillo PA 1998. Safe and legal. *Thrust for educational leadership*, 27. Available url: EBSCOHost: Academic Search Elite, Full display: <http://www-sa.ebsco.com> .
- Van der Walt JL 1987. People's Education: 'n Model vir Onderwys in 'n Multikulturele Samelewing. PU vir CHO-RGN-Projek V0018/K.
- Venter M 2002. Stres in die onderwys. *Volksblad*, 8 Mei .
- White R, Algozzine B, Audette R, Marr MB & Ellis D 2001. Unified discipline: a school-wide approach for managing problem behaviour. *Intervention in school and class*, 37. Available url: EBSCOHost: Academic Search Elite, Full display: <http://www-sa.ebsco.com>.
- Wiesenberger C 2000. Constitution or conformity: When the shirt hits the fan in public schools. *Journal of law and education*, 29:51-64.
- Zulu BM. 1999. The teacher's responsibility pertaining to a culture of learning. MEd dissertation. University of Zululand, KwaDlangezwa.
- Zulu BM 2001. Violence as an impediment to a culture of teaching and learning. DEd thesis. University of Zululand.